

100 LET GEOGRAFIE

1920 – 2020

Geografie na Přírodovědecké fakultě
Univerzity Karlovy

Martin Ouředníček

proděkan geografické sekce

Úvodní slovo

Výročí 100 let geografických oborů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy je vhodným okamžikem k zamyšlení nad uplynulým vývojem i dosaženými úspěchy. Současná geografie, kartografie a demografie jsou na naší fakultě zastoupeny čtyřmi relativně nezávislými katedrami, Mapovou sbírkou, Knihovnou geografie a téměř třiceti akreditovanými obory a programy v bakalářském, magisterském i doktorském stupni. Kromě výuky se albertovští geografové významně podílejí na prestižních výsledcích základního a aplikovaného výzkumu. Autoři předkládané publikace vybrali pouze několik stěžejních událostí, nejvýraznějších osobností a děl, které mohou tyto výsledky přiblížit na reprezentativních příkladech. Mnoho dalších osobností, událostí i publikací by si zřejmě zasloužilo stejnou pozornost a budou jistě obsaženy v podobných publikacích vydávaných za 20, 50 nebo dalších 100 let. V té době už bychom mohli vyučovat více v angličtině a být ještě více otevření zahraničním studentům i hostujícím profesorům. Zároveň by měla geografie mít k dispozici nové prostory v právě vznikajícím Globcentru v Kampusu Albertov.

Právě prostorové problémy – jak typické pro geografii – jsou dnes jedním z limitujících faktorů dalšího rozvoje geografie na Přírodovědecké fakultě. Přesto je i současný albertovský kampus oázou klidu pro kvalitní studium v těsné blízkosti historického centra Prahy, ale zároveň i symbolem demokracie a polistopadových změn. Uplynulých 100 let setkávání studentů a pedagogů vytvořilo z Albertova specifické místo. Místo s geniem loci, s prožívanou historií, fyzickými atributy i zážitky. Místo, které je neopakovatelné, ale vždy se

vyznačující přátelským prostředím, individuálním přístupem ke studentům a sounáležitostí mezi studenty, pedagogy a dalšími pracovníky nejen geografie, ale celé Přírodovědecké fakulty. Nezřídka se stává, že se „velké“ obory na fakultě dívají na geografii, demografii a příbuzné obory s určitým despektem. Scientometrie a přírodovědné principy hodnocení výsledků výzkumu tak komplexní a zároveň rozmanité disciplíny jako je geografie nás často dostávají do nespřavedlivé perspektivy, avšak na druhou stranu vytvářejí tlak, který posiluje kvalitu výzkumné činnosti. Pozice geografických oborů pěstovaných na Univerzitě Karlově je následně v českém i evropském kontextu velmi silná. Geografie patří dlouhodobě mezi nejlépe hodnocené obory na celé univerzitě a toto umístění v mezinárodních žebříčcích si uchovává i v současnosti především díky vysoké kvalitě vědecké, pedagogické i organizační práce, kde albertovští s úspěchy suplují řadu institucí v celé české geografii.

V posledních letech přeji našim absolventům při promociích ve slavné aule Karolina, ať ve své profesní praxi dělají jen správná rozhodnutí podložená odborností dosaženou při studiu geografie na Přírodovědecké fakultě. Absolventi geografie, kartografie a demografie a dnes i široké palety návazných disciplín a oborů se ke své alma mater hrdě hlásí a v praxi zabezpečují řadu důležitých pozic nejen ve vědě a výzkumu, ale také v úspěšných komerčních firmách, ve vrcholných decizních orgánech i neziskové sféře. Pokud v naší práci neslevíme, nemusíme mít o uznání našich disciplín strach ani v následujících 100 letech. Vivat geografia.

**PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA**
Univerzita Karlova

Autoři textu:
Jakub Jelen
Jiří Martinek
Martin Ouředníček
Jitka Rychnová

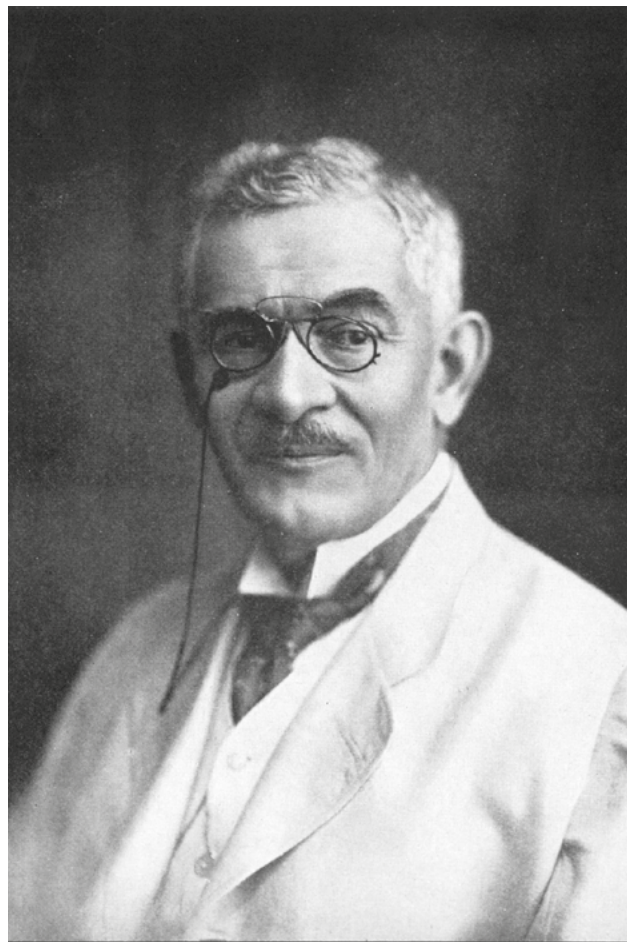
Václav Švambera

(10. 1. 1866, Peruc – 27. 9. 1939, Praha)

„Otec-zakladatel“ albertovské geografie pocházel ze skromných poměrů: byl synem venkovského krejčího, a když studoval geografii, bydlel jako asistent přímo v geografickém semináři. Stal se nejoblíbenějším žákem prvního českého profesora oboru, Jana Palackého. Roku 1896 získal doktorát, v roce 1902 se habilitoval (pra-

cí o Kongu, které nikdy neviděl) a přes jisté potíže se nakonec roku 1908 stal, jak si Palacký přál, mimořádným profesorem a ředitelem Geografického ústavu.

Přes výtky o své nepraktičnosti se Švambera v čele ústavu rozhodně osvědčil. Především se mu (na základě staršího memoranda z roku

1866–1939

1907) podařilo v letech 1911 až 1913 vybudovat novou univerzitní budovu na Albertově, kterou ostatně geografie na UK užívá dodnes (s rozšířením z let 1924–1926). Už jako řádný profesor (byl jím od roku 1916) se po vzniku republiky postavil na její stranu, roku 1920 se podílel na vzniku samostatné Přírodovědecké fakulty a v akademickém roce 1923/24 zastával úřad jejího děkana. Výrazně se zasloužil o organizaci prvního Sjezdu slovanských geografů 1924 v Praze a četných dalších kongresů a vědeckých zasedání, jejichž byl též vědeckým účastníkem (mj. byl jediným Čechem na XI. mezinárodním sjezdu geografů v Káhiře 1925). Podílel se i na vydávání geografických bibliografií, staral se o geografickou knihovnu i Státní sbírku mapovou. Do penze odešel roku 1936, ale fakultu vlastně nikdy neopustil: jeho urna je totiž na fakultě na jeho přání uložena dodnes.

Vědecky byl poněkud ve stínu mladších kolegů, zejména Jiřího V. Daneše a Viktora Dvorského, s nimiž lidsky dokázal dobře vycházet. Zabýval se především hydrologií: od mohutné práce o Kongu, takto kompilační, přešel k měření poněkud bližších šumavských jezer. Přednášel ale vlastně celou regionální geografii a také dějiny oboru.

1895–1989

Jaromír Korčák

(12. 7. 1895, Vrážné u Jevíčka – 6. 10. 1989, Praha)

Pokud je známo, jediným z pražských univerzitních geografů, který má svou ulici v Praze – dokonce v areálu Albertova – je Jaromír Korčák; i to ukazuje, jaký byl jeho význam pro (nejen) českou vědu.

Pocházel z česko-moravského pomezí, kde se narodil jako syn řídicího učitele. Vysokoškolská studia musel za 1. světové války

přerušit kvůli povolání na italskou frontu; disertaci obhájil až roku 1922, přičemž na radu profesora Dvorského ještě rok pokračoval u Jovana Cvijiće na univerzitě v Bělehradě. Pracovní uplatnění nezískal na univerzitě, nýbrž ve Státním úřadu statistickém v Praze. V instituci, kde působil pod vedením jednoho ze zakladatelů české demografie Antonína Boháče, se postupně stal referentem, minis-

terským komisařem a odborovým radou. Krom jiného se podílel na organizaci sčítání lidu 1930 a jeho odborná činnost vyvrcholila v článku *Přírodní dualita statistického rozložení* (časopis *Statistický obzor*, 1941). V krizovém roce 1938 vydal i geopolitický spis o kmenových oblastech Československa.

V geografii se, i kvůli mezilidským vztahům, uplatňoval méně; teprve po 2. světové válce začal přednášet na Vysoké škole obchodní a roku 1951 konečně přešel na Přírodovědeckou fakultu UK, kde byl v letech 1953–1966 vedoucím katedry ekonomické a regionální geografie. Zde vychoval množství žáků, kteří následovali jeho teoretické úvahy i metodické přístupy, pro což se ujal termín *albertovská škola*. Napsal řadu vynikajících vysokoškolských učebnic a dalších publikací (včetně shrnující *Geografie obyvatelstva ve statistické syntéze*, 1973) a dodnes se používá například termín „Korčákov exponent“. V letech 1961–1969 stál také v čele Československé společnosti zeměpisné; i po odchodu do penze s geografy spolupracoval, prakticky až do své smrti v požehnaném věku 94 let.

Atlas Republiky československé

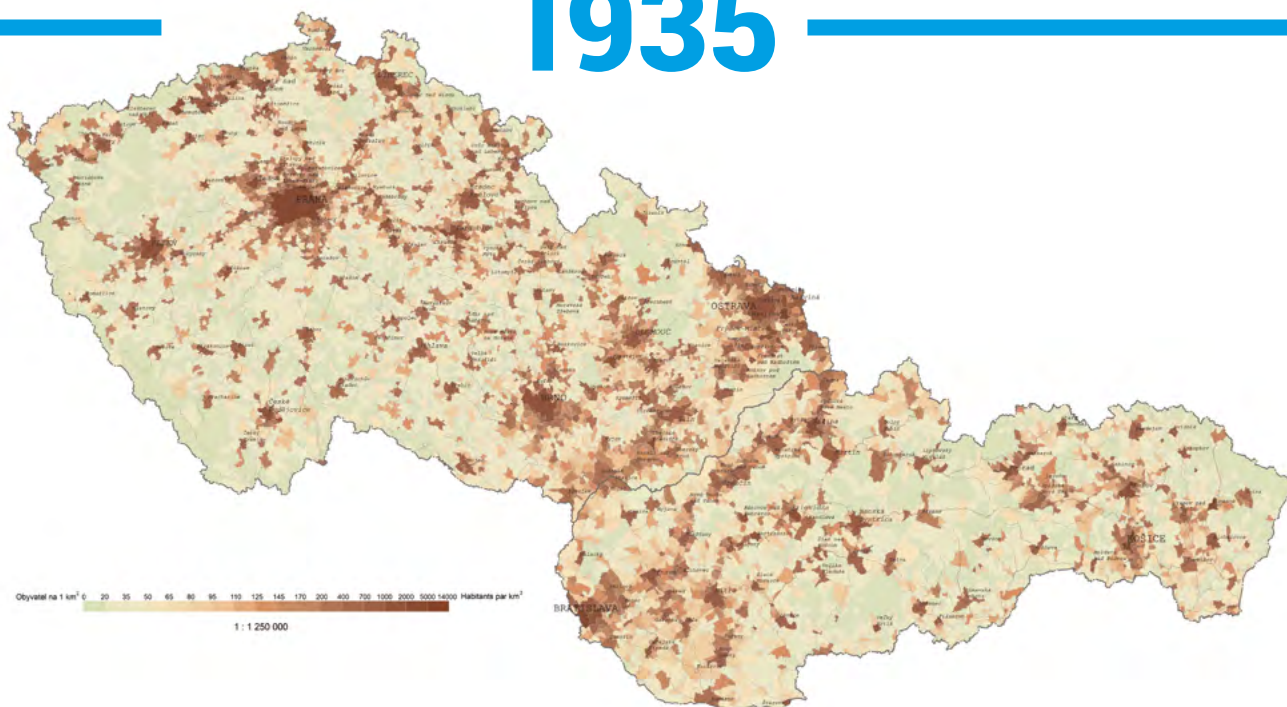
Reprezentativním dílem, které se pro meziválečné Československo stalo i otázkou jisté státní prestiže, se stal *Atlas Republiky československé*. O jeho vydávání bylo rozhodnuto již v první půlce 20. let, přičemž původně vycházel po sešitech: celkové edice se dočkal, díky tehdejší České akademii věd a umění, v nakladatelství Orbis v roce 1935.

Do čela kolektivu, který atlas zpracovával, byl postaven profesor pražské techniky Jaroslav Pantoflíček (1875–1951), jehož jméno se pro atlas stalo jistým synonymem („najdeš to v Pantoflíčkovi"). Autorem předmluvy se stal patriarcha české geografie, šéf jejího ústavu na Univerzitě Karlově a předseda Československé společnosti zeměpisné Václav Švambera (1866–1939), na zpracování se podílela celá řada dalších významných (nejen) geografů: například

Václav Láska, Antonín Boháč, František Machát či Cyril Purkyně. Atlas Republiky československé byl oceňován i v mezinárodním kontextu, mj. zlatou medailí na mezinárodní výstavě v Paříži 1937.

Monumentální dílo o rozměrech 44×44 cm tvoří celkem 55 mapových dvoulistů. Základní mapou se stala mapa Československa na dvojlistu v měřítku 1 : 1 250 000 (logičtější 1 : 1 000 000 nebylo použito proto, že by se do daného formátu vzhledem k protáhlému tvaru státu prostě nevešlo), v některých případech se dvojlist dělil na čtyři mapy 1 : 2 500 000, nebo šestnáct map 1 : 5 000 000; u všech map je legenda uvedena vždy v češtině a francouzštině. Celkem měl Atlas RČS na 500 map (z toho 400 v „malém" měřítku 1 : 5 milionům). Zkrátka dílo, jemuž ještě dlouho nebylo rovno.

1935

Martin Hampl

(2. 8. 1940, Praha)

Kromě praktických otázek má geografie, jako plně konstituovaná věda, i svou teoretickou část. Obvykle patří u studentů k těm nejméně oblíbeným, ale je také nezbytnou částí oboru. A i v ní dosahují geografové z UK vynikajících výsledků.

Jako obor je teoretická geografie na fakultě spojena s tzv. albertovskou školou, jejímž nej-

významnějším současným představitelem je bezesporu profesor Martin Hampl. K oboru, hodně ovlivněnému matematikou, měl blízko – jeho otec byl profesorem Matematicko-fyzikální fakulty UK.

1940

Martin Hampl vystudoval geografii na přelomu 50. a 60. let u profesora Jaromíra Korčáka, jehož faktickým nástupcem se stal – po aspirantuře na fakultě zůstal jako odborný asistent. Tím byl, přes řadu vynikajících výsledků, až do roku 1990, neboť neměl dostatečný „politický profil“. Teprve v roce 1990 se habilitoval a o dva roky později se stal profesorem, roku 1994 dokonce členem Učené společnosti ČR. V letech 1990–1994 stál v čele katedry – tehdy sociální geografie.

Hamplův odborný význam spočívá především v teorii oboru – v rámci práce *Teorie komplexity a diferenciacie světa* (1971) se věnoval, jako jeden z prvních i v mezinárodním měřítku, otázkám komplexity geografických jevů. Své výsledky ale rovněž aplikoval, a to především v geografii obyvatelstva, ve známé knize *Regionální struktura a vývoj osídlení ČR* (1987, s V. Gardavským a K. Kühnlem) a později v řadě aplikací, aktualizovaných podle výsledků dalších censů. Zabýval se (a dále zabývá) také otázkou geografických aspektů naší polistopadové transformace. Podílel se i na řadě aplikovaných studií a materiálů pro územní a regionální plánování zejména v pražské metropolitní oblasti.

1943

Ivan Bičík

(2. 10. 1943, Praha)

K osobnostem, které prostě patří k české geografii, určitě náleží i docent Ivan Bičík, jehož nezaměnitelná postava se na Albertově objevuje již více než půl století. Vystudoval geografii na UK a na fakultě zůstal postupně jako interní aspirant, asistent a docent. V letech 1990 až 1994 působil jako proděkan Přírodovědecké fakulty UK, dal-

ších šest let (1994–2000) pak jako vedoucí katedry sociální geografie a regionálního rozvoje. Tři funkční období, v letech 1994–2006, byl také prezidentem České geografické společnosti. Vedle pražské

fakulty řadu let přednášel geografii i v Ústí nad Labem. Odborně se zaměřuje především na regionální geografii Evropy, Asie a Sovětského svazu; psal jak cestopisy (*Cílem je Zagros*, 1975 – na konci 60. let se účastnil expedice, při níž byl zloán mj. Ararat a Demávend), tak odborné práce včetně vysokoškolských učebnic. V rámci obecné historické geografie se zaměřuje na geografii zemědělství a na výzkum využití ploch (land use) v našich zemích. Vychoval a inspiroval řadu žáků, v českém prostředí často zaváděl nová témata. Dalo by se říci, že založil nebo podstatně rozvinul několik odborných škol (mj. studium druhého bydlení, land use, didaktiky geografie, atlasové tvorby), zásadně se podílel na činnosti zeměpisné olympiády, České geografické společnosti, řadě učebnic a atlasů atd. Významná je jeho role při přípravě a koordinaci prací *Atlasu krajiny* (2009). Nedávno obohatil svou publikační činnost učebnicí *Makroregiony světa* (2019). Jeho organizační činnost je pro českou geografii poslední třetiny 20. stol. a počátku 21. stol. naprosto zásadní. Je jedním z otců tzv. Amerického semestru (spolupráce s Dartmouth College), dlouhé roky vedl časopis *Geografické rozhledy*, kde se jeho úvodníky staly takřka legendárními.

Bohumír Janský

(30. 7. 1951, Plzeň)

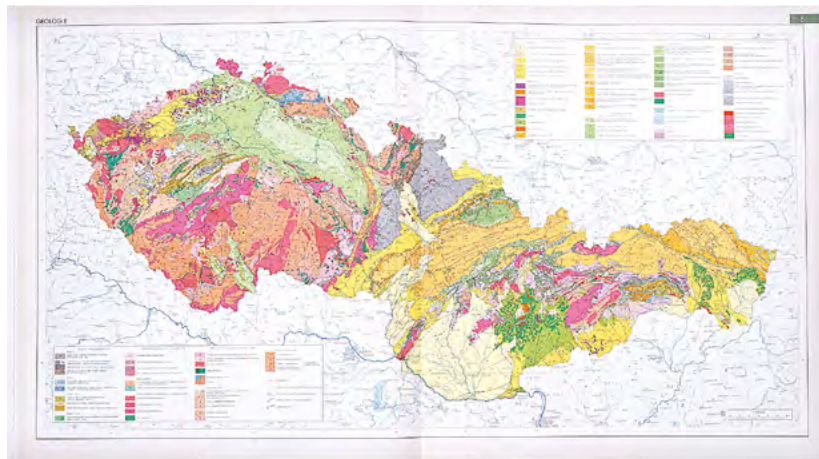
Laická představa o geografovi je ta, že objevuje nové země. To jednak dnes (v době družic a superpřesných kamer) jde už poměrně těžko, jednak to naplní moderní geografické vědy už moc neodpovídá. A přesto je tu jeden geograf, který tuto představu splňuje: Bohumír Janský. „Poslední objevitel“ mezi pražskými geografy pochází z Mladotic, nevelké obce v západních Čechách severně od Plzně. Asi 3 km od nich se nachází Odlezeleské/Mladotické jezero, vzniklé sesuvem v roce 1872; téma diplomové práce, zpracované pod vedením kartografa (a také hydrologa) Karla Kuchaře, tak měl Bohumír Janský jednoznačně. Výzkum jezer se mu pak stal celoživotní náplní: na katedře zůstal jako aspirant (asistent, docent, od 2012 profesor)

se zaměřením na hydrologii, vzdělání si doplnil i stáží v institutu sovětské akademie věd v Listvjance na Bajkalu.

Kromě oblasti bývalého Sovětského svazu (která je ale stále v jeho „zorném poli“) se profesor Janský od sklonku 80. let zaměřil ještě na jeden region, totiž Latinskou Ameriku. Jeho opakované cesty do Peru dosáhly odborného maxima v letech 1999–2000, kdy při dvojici expedice *Hatun Mayu* (Velká řeka) se svými spolupracovníky, včetně řady dalších fyzických geografů z Přírodovědecké fakulty UK, pomocí nejmodernější techniky důkladně proměřil pramennou oblast největší řeky světa, Amazonky. Díky profesoru Janskému a jeho kolegům tak víme, že pramen veletoku se nachází v oblasti hory Nevado Mismi v jižním Peru, ve výšce asi 5000 metrů nad mořem, přičemž v pramenné oblasti se nachází i jezero, které česká expedice pokřtila *Laguna Bohemia*. Práce profesora Janského – nejen vynikajícího vědce, ale i popularizátora oboru – ocenila i peruánská strana vysokými státními vyznamenáními. V letech 2014 až 2018 byl Bohumír Janský i prezidentem České geografické společnosti.

1951

1966

Atlas ČSSR

Meziválečný *Atlas RČS*, vydaný v roce 1935, byl překonán až o tři dekády později – v roce 1966, kdy byl vydán nový atlas s názvem *Atlas Československé socialistické republiky*. Vydavateli vpravdě mohutného díla, už kvůli jeho nadstandardním rozměrům 45x50 cm a váze, se staly tehdejší ČSAV (Československá akademie věd) a Ústřední správa geodézie a kartografie; podíl univerzitních geografů byl menší, což odpovídalo tomu, že socialistická geografie upřednostňovala i jiná vědecká pracoviště.

Atlas ČSSR má celkem 58 celobarevných mapových listů, rozdělených do sedmi oddílů, se základní mapou v kuželovém zobrazení; celkem je v něm 433 map, dále různé diagramy, textová část a v neposlední řadě i rejstřík. Zatímco některé fyzicko-geografické mapy

byly převzaty či zčásti upraveny z jiných děl, například Atlasu podnebí ČSR (1958) nebo z geologických atlasů, sociálně-geografická část byla zcela novým dílem. Pouze francouzštinu, která byla upřednostňovaným cizím jazykem v meziválečném atlasu, vystřídala ruština a angličtina. Dnes nás možná udiví náklad díla: měl celkem 10 555 výtisků!

Bibliografická citace obvykle jako hlavního autora uvádí odpovědného redaktora Jindřicha Svobodu, případně technického redaktora Bohumila Stehlíka; nicméně s spiritem agens redakčního kolektivu byl především hlavní redaktor, Antonín Götz z Geografického ústavu ČSAV (v 90. letech načas působící i na Přírodovědecké fakultě UK), který také za kolektiv převzal prestižní ocenění – Řád práce.

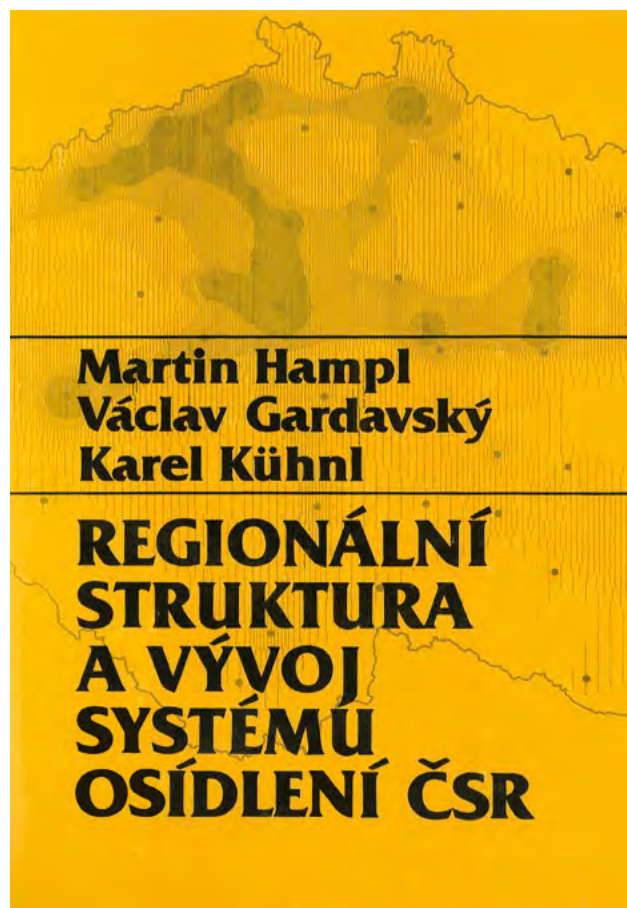
HAMPL Martin, GARDAVSKÝ Václav a KÜHNEL Karel – REGIONÁLNÍ STRUKTURA A VÝVOJ SYSTÉMU OSÍDLENÍ ČSR (1987)

Profesor Martin Hampl je jedním z nejuznávanějších geografů a osobností albertovské školy. Do dnešních dnů se stal autorem desítek prací zabývajících se jak základním, tak aplikovaným výzkumem.

Ústředním tématem, kterému se společně se svými kolegy věnoval, byla analýza sociogeografické regionalizace aplikovaná zejména na systém osídlení v Česku. V 80. a 90. letech se mezi studenty geografie označovaly Hamplovy publikace většinou podle barev obálky knihy. Za stěžejní studijní materiál v sociální geografii je doposud považována „žlutá“ knížka, tedy konkrétně studie *Regionální struk-*

1987

tura a vývoj systému osídlení ČSR z roku 1987, která pojednává o vývoji osídlení ČSR zhruba od pol. 19. století do 70. let 20. století. Jazyk knihy je pro studenty zpočátku velmi obtížně srozumitelný a text je obsahově velmi hutný. Mnoho kolegů se přiznalo, že pravou podstatu sdělovaných informací pochopilo až dlouho po absolvování studia geografie. Hlavním kritériem při vymezení regionu je funkční (vztahové) hledisko a samotný region je chápán jako komplex rozmanitých sociogeografických jevů integrovaných jejich vzájemnými vztahy. Kniha obsahuje řadu teoretických i metodických konceptů, například definování organické vývojové fáze sociálněgeografického systému, stanovení geografické exponovanosti území nebo vymezení integrovaných systémů osídlení. Tyto koncepty přitom nejsou samoúčelné a několika generacím albertovských geografů nabízejí cestou, jak vysvětlit reálné jevy a procesy v prostorové organizaci společnosti. Žlutá kniha byla následována celou paletou dalších barevných publikací (zelená, šedá, oranžová), které rozvíjely základní myšlenky o regionální politiku nebo polistopadovou transformaci, přičemž vždy využívaly aktualizovaná data.

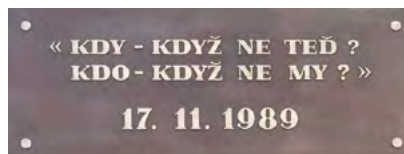
„Studenti, svědomí národa“

„Za akademickou svobodu“

„Proč se učit nesmysly“

1989

17. listopad 1989

Osudný pátek 17. listopadu, známý všem také jako sametová revoluce, dnes neodmyslitelně patří do všech učebnic občanských nauk i do knih o novodobých dějinách Česka a Slovenska. Přízvisko „sametová“ převzala i díky svému nenásilnému průběhu a zapsala se do paměti a srdcí všech občanů tehdejšího Československa. Tento jedinečný státní svátek si každoročně připomíná celá země. Dějištěm studentské demonstrace, jež nakonec přerostla v celonárodní událost, se stalo prostranství Přírodovědecké fakulty na Albertově.

Zejména studenti se 17. listopadu roku 1989 postavili proti komunistickému režimu, který bezohledně hájil své zájmy a popíral jakékoliv hodnoty svobody a demokracie. Samotné revoltě předcházely nepokoje ze srpna téhož roku, avšak vyvrcholily až na podzim. Paradoxem celé události však zůstává, že hlavním hybatelem změn se stali vysokoškolští studenti pod záštitou Socialistického svazu

mládeže, přestože disidenti se kvůli tomu akce nezúčastnili.

V ten den zazněla hesla jako: „Studenti, svědomí národa“, „Za akademickou svobodu“, „Kdy, když ne teď? Kdo, když ne my?“ nebo „Proč se učit nesmysly“.

Jedním ze zúčastněných byl v té době také student Přírodovědecké fakulty Šimon Pánek, který se později podílel na založení organizace Člověk v tísni, největší neziskové organizace v Česku.

Manifestace se v ulicích Albertova zúčastnilo až na 50 000 demonstrantů a i díky této významné historicko-politické události došlo v tehdejším Československu ke změně politického zřízení a přechodu k demokracii. Z plánovaného hospodářství země postupně přešla na tržní ekonomický systém a taktéž došlo k obrodnému hnutí, kdy museli všichni pedagogové obhajovat své pozice. Demokratické principy, včetně ustavení akademického senátu se zástupci studentů, se opět zařadily mezi základní prvky univerzitního života.

Založení Geografických rozhledů

Ne každý obor má to štěstí, aby měl, kromě odborných vědeckých časopisů, také periodikum, jehož úkolem je informovat o odborných tématech srozumitelně a poskytovat tak možnost široké odborné veřejnosti rozšířit své geografické znalosti a učitelům zajistit podklady pro výuku na základních a středních školách. *Geografické rozhledy* ovšem toto splňují.

Časopisy pro učitele zeměpisu vznikaly a zanikaly již dříve (*Zeměpis ve škole* a další), ale až po sametové revoluci se na Přírodovědecké fakultě UK podařilo koncipovat a kvalitně naplnit moderní odborný časopis zaměřený na zcela novou úroveň obsahu geografického vzdělávání (viz archiv na www.geograficke-rozhledy.cz). První číslo vyšlo v nakladatelství IRIS v listopadu roku 1991. U nesnadného zrodu časopisu stála především Hana Kühnlová (spolu s redaktorkou Žorkou Drtinovou a grafičkou Lenkou Holubovou, autorkou obálky v prvních sedmi ročnících). Funkci šéfredaktora přijal Ivan Bičík a vykonával ji více než čtvrt století.

Za dobu existence časopisu prošly redakce i redakční rada několika obměnami, měnili se vydavatelé a s nimi i grafická podoba. Publikovala v něm postupně nejen většina českých, ale také řada zahraničních geografů.

Tradičně vychází pět čísel v ročníku (kromě prvního ročníku, kdy měl časopis devět vydání), který odpovídá akademickému, resp. školnímu, roku. První číslo 30. ročníku, které vyšlo v říjnu 2020, bylo v pořadí již 150. číslem *Geografických rozhledů*.

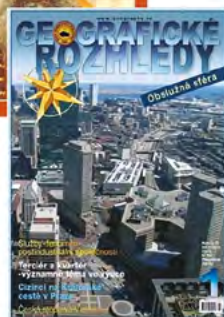
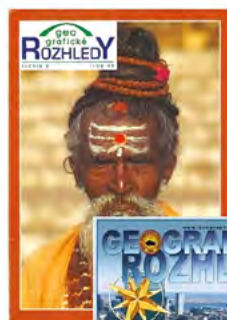
1991

1991–1998

2005–2006

1998–2001

2006–2017

2001–2005

2017–?

1994

foreign study program
AMERICAN TERM

Americký semestr

Dalším úspěchem, kterým se může Geografická sekce Přírodovědecké fakulty UK pyšnit, je navázání cenného spojení a propojování znalostí mezi studenty geografie a studenty americké univerzity Dartmouth College v New Hampshire, která je součástí prestižní Ivy League. Za tímto úspěchem stojí především prof. George Demko a jeho čeští kolegové, doc. Ivan Bičík, prof. Dušan Drbohlav a dr. Ludvík Kopačka. První ročník Amerického semestru se uskutečnil už roku 1994 a od té doby proběhlo dalších 26 ročníků. Americký semestr má zpravidla formu studijního pobytu, který trvá od konce března do konce května.

Hlavní myšlenkou a cílem celého studijního programu je seznámit americké studenty s geografíí Česka v kontextu vývoje Evropy, a to zejména s geografíí zemí střední a východní Evropy. Po absolvování přehledové zkoušky na konci prvního měsíce výukového programu vypracovávají studenti vlastní skupinové výzkumné projekty. Realizace této mezinárodní spolupráce s jednou z předních amerických univerzit je velice výhodná i pro českou univerzitu a její studenty. Přijíždějící kolegové ze zahraničí se stávají významnými partnery

a obohacují bakalářské, magisterské i postgraduální studenty geografické sekce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy o nové odborné zkušenosti získané na partnerské univerzitě. Kromě studijních aktivit získávají geografové z New Hampshire také dostatečný prostor pro poznávání české a středoevropské kultury. Studenti obou univerzit mezi sebou často navazují odborné i přátelské kontakty.

Objev pramene Amazonky

Největší řeku světa, Amazonku, objevil již v 16. století Francisco de Orellana. Její prameny pak zkusil určit už na přelomu sedmnáctého a osmnáctého věku rodák z Trutnova, jezuitský misionář, a tak trochu kartograf Samuel Fritz, který ho umístil k severoperuánskému jezeru Lauricocha. Jenže bohužel chybně – hlavní zdrojnicí veletoku není Maraňon, ale Ucayali, a tedy místo, odkud teče veletok, bylo třeba hledat někde v jižním Peru. Ale kde? Je to Carhuasanta, nebo Apacheta?

Vědcům až do sklonku 20. století stačilo přibližné určení. Ne tak české expedici, vedené tehdejším docentem Přírodovědecké fakulty UK Bohumírem Janským. Při výpravě *Hatun Mayu* 1999 a navazujících cestách proměřili nejmodernějšími přístroji (laserové dálkoměry, teodolity, přístroje na měření chemismu vody, meteorologické stanice apod.) pramennou oblast největšího světového veletoku a určili, odkud přesně vytéká nejdelší řeka světa. Je to v pusté oblasti pod sopkou Nevado Mismi (5 628 m n. m.) v jižním Peru. Nicméně na vědce tu čekalo překvapení – na nejhořejším toku se nachází nevelké jezírko, které je pramenem řeky.

„Právě tady, v ledovcovém jezeře na úpatí sopky Mismi, pramení Amazonka, a protože ta laguna nemá žádný název, rozhodli jsme

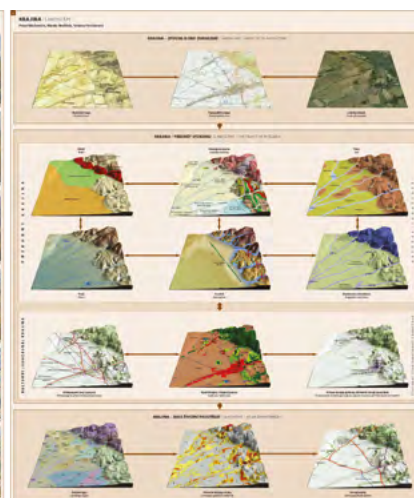
se kolektivně, že ji pojmenujeme Laguna Bohemia,” znělo stanovisko expedice k označení místa pramene. Název se nakonec podařilo prosadit i u peruánských úřadů a na mapu světa tak přibýlo další české jméno.

1999

„Právě tady, v ledovcovém jezeře na úpatí sopky Mismi, pramení Amazonka, a protože ta laguna nemá žádný název, rozhodli jsme se kolektivně, že ji pojmenujeme Laguna Bohemia.”

2009

Atlas krajiny České republiky

Dalším vysoce ceněným atlasem, jež zaznamenal obrovský tuzemský i mezinárodní úspěch, je *Atlas krajiny České republiky*. Jedná se o první komplexní atlasové dílo o 332 stranách, kde je zpracováno 41 map Česka v základním měřítku 1 : 500 000. Nejčetnějším měřítkem souboru je však 1 : 2 000 000 se 342 položkami. Obsahově se atlas pyšní 906 mapovými prvky a 767 prvky nemapovými (grafy, tabulky, obrázky atd.) a dělí se do osmi základních a přehledných podkapitol, jimiž jsou: *Krajina – předmět studia*, *Geografická poloha*, *Historická krajina*, *Přírodní krajina*, *Současná krajina*, *Krajina jako dědictví*, *Krajina jako prostor pro společnost* a *Krajina v umění*. Podle mezinárodně schválených kritérií lze *Atlas krajiny České republiky* nazvat národním atlasem. Za jeho největší přínos jsou považovány zařazené analytické a syntetické mapy, které byly vytvořené

moderními kartografickými a geoinformačními nástroji. Uznání dosáhl také na Mezinárodním veletrhu knihy v Praze v květnu 2011, kde byl vyhodnocen jako nejlepší mapové dílo České republiky za rok 2010. Později se také prezentoval v Paříži na 25. světovém kongresu kartografů v červenci 2011 za Českou vědeckou a kartografickou atlasovou tvorbu v rámci národní mapové tvorby. Pořadatelé soutěže se stala i Mezinárodní kartografická asociace (ICA), jež je nejvyšší celosvětovou vědeckou kartografickou organizací sdružující většinu států světa, a i ta ocenila kvalitu publikace. *Atlas krajiny České republiky* tak dosáhl velkého úspěchu a zvítězil v kategorii regionálních a národních atlasů. Taktéž byl zařazen do prestižního přehledu mapa měsíce za celý svět, který spravuje na svých webových stránkách právě ICA – mapa světa za říjen 2012.

BLAŽEK Jiří a UHLÍŘ David - TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

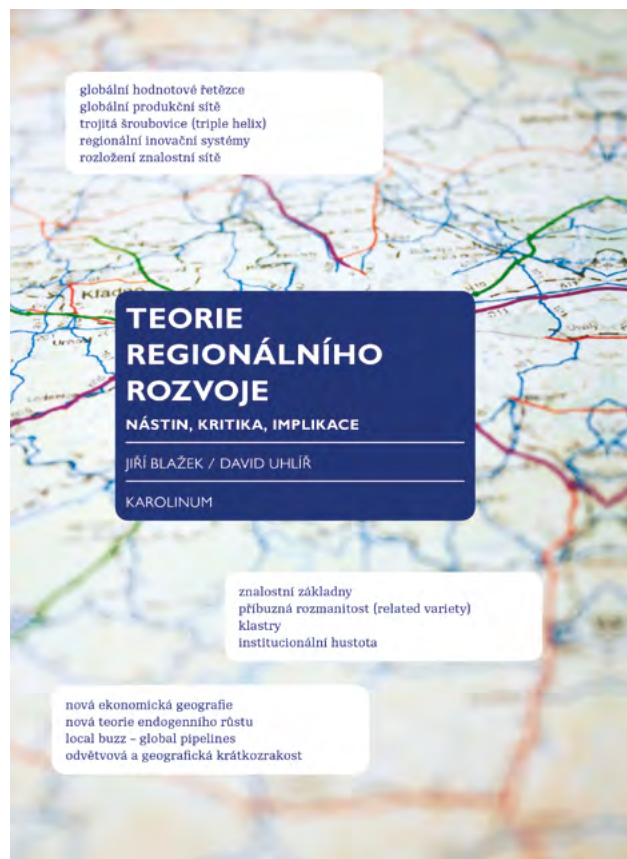
V současnosti se již zcela opodstatněně zařadila do povinné literatury každého geografa publikace *Teorie regionálního rozvoje*. Univerzitní nakladatelství Karolinum vydalo v roce 2011 aktualizovanou verzi uznávané knihy od Jiřího Blažka a Davida Uhlíře. Během více než deseti let, které uplynuly od přípravy prvního vydání, se objevila řada nových teorií, konceptů a přístupů, a i proto se práce snaží nabídnout nejen studentům, ale také vědcům, ekonomům nebo politikům, vysvětlení pro současné dynamicky se měnící globální prostředí a nastínit dopady pro regionální rozvoj. Tato publikace dosahuje kvalit světové úrovně. Díky preciznímu vypracování je možné dohledat kompletně nově přepracované a rozší-

2011

řené kapitoly věnované škole nové ekonomické geografie a institucionální teorii regionálního rozvoje, které v oblasti teorií regionálního rozvoje zcela dominují.

Analyzovány jsou následující nové i relativně nové teorie a koncepty: globální hodnotové řetězce a globální produkční sítě, znalostní základny, trojitá šroubovice (triple helix), koncept „localbuzz – globalpipelines“, regionální inovační systémy, příbuzná rozmanitost (related variety), klastry, odvětvová a geografická krátkozrakost a mnoho dalších.

S kritickou reflexí autoři poukazují na dilemata, před kterými stojí v současné době výběr politických strategií, domýšlejí vzájemně se doplňující a soupeřící teoretické směry, zmiňují jejich přednosti i slabiny. Usílí je směřováno ke konzistentnímu výkladu. Přidanou hodnotou celé knihy je řada normativních pasáží implikovaných do praxe.

CAMOCIO, Giovanni Francesco. Disegno del Porto di Malta.
Měřítko ca 1:10 000. In Venetia alla libreria d[ell]a piramid[e], [1565].

„Unikátnost Mapové sbírky spočívá v dlouhodobé tradici dějin kartografie na Přírodovědecké fakultě UK v souvislosti se založením sbírky, v jedinečnosti map a atlasů, v ní uložených a v nenahraditelnosti prostoru sbírky, který se zachoval do současnosti a byl citlivě rekonstruován.“ prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

2017

Zápis Mapové sbírky na seznam UNESCO

Albertovská škola dosáhla v roce 2017 ojedinělého světového úspěchu! Renesanční mapy z Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty UK jsou součástí světového dokumentového dědictví UNESCO. Konkrétně se jedná o sbírku map vydaných benátským nakladatelem Giovanni Francescem Camociem. Originály, pocházející z roku 1565, zachycují turecké obléhání Malty z 16. století. Jedná se o 33 x 46 cm velké černobílé mědirytiny otištěné na ručním papíře. Mapy jsou unikátní hned z několika hledisek. Zejména detailně vykreslují maltské pobřeží s jeho přístavy kolem dnešního hlavního města Valletty. Mapy zobrazují tehdejší podobu prostranství před jeho velkou rekonstrukcí a zásadními přestavbami.

Mapová sbírka vznikla zároveň s Geografickým ústavem UK (1891). V roce 1920 byla transformována na Státní sbírku mapovou Republiky Československé. Ve stejném roce došlo k oficiálnímu založení nové fakulty Univerzity Karlovy – fakulty Přírodovědecké, jejíž studijní vědy se dříve vyučovaly na fakultě Filosofické. Dodnes Mapová sbírka slouží nejen akademickým pracovníkům k jejich vědeckým

výzkumům, ale také studentům či laické veřejnosti. Svým rozsahem i obsahem patří mezi velmi ceněné univerzitní sbírky v rámci střední Evropy. Podobné akademické sbírky je možné nalézt až v Paříži či Oslu. Sběrka se může pyšnit více jak 130 000 mapami, 3 337 velkoformátovými atlasy a 95 glóby. K roku 2020 je v elektronickém katalogu zaevidovaných 100 000 dokumentů a přístupných je 65 000 digitalizovaných map. Obsahuje i zásadní díla významných kartografů či cenné glóby od 16. století.

Albertovská geografie dnes

Geografie na Přírodovědecké fakultě UK neznamená jen výuku a vědu. Existuje široká škála dalších aktivit, které mají svůj domov právě na Albertově a spoluvytváří jedinečný komplex studia, poznávání, spolupráce a přátelství.

Geografie nás baví

Projekt pro všechny, kteří mají zájem o geografii a chtějí se pravidelně dozvědět nové zajímavosti. Na webu či Facebooku je možné nalézt množství aktuálních informací, her či soutěží, v rámci projektu jsou pořádány například Dny geografie, Přípravné kurzy, Korespondenční seminář nebo kurzy pro učitele.

Zeměpisná olympiáda

Soutěž pro nadané žáky základních či středních škol, které se každoročně účastní přes 15 000 soutěžících. Nejlepší z nich reprezentují Česko na mezinárodních olympiádách a jsou přijímáni ke studiu geografických oborů bez přijímacích zkoušek.

2020

Česká geografická společnost

Česká geografická společnost byla založena roku 1894 a je jednou z nejstarších vědeckých společností v Česku. Vydává časopisy Geografie, Informace ČGS či Geografické rozhledy, pořádá soutěže o nejlepší studentské závěrečné práce či pravidelné kongresy a semináře.

Evropská geografická asociace

EGEA je Evropská Geografická Asociace sdružující studenty ze všech koutů Evropy za účelem výměny poznatků a informací. Lokální pobočka EGEA Praha pak organizuje různorodé akce pro setkávání albertovských studentů (výlety, besedy s geografy či cestovatelská promítání).

Dobrovolníci geografie

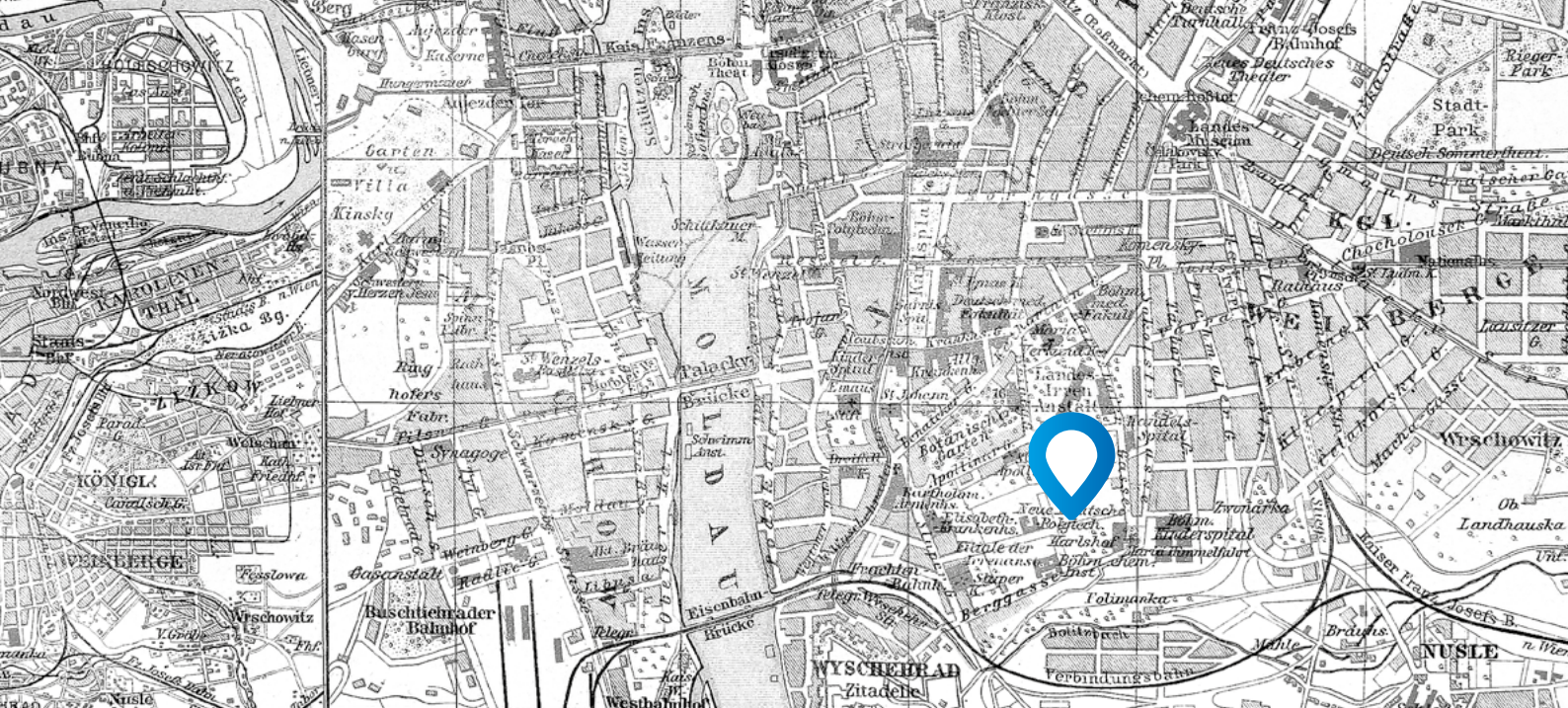
Dobrovolnický program umožňuje zapojení studentů geografie do akademického života Geografické sekce a je tak ideálním způsobem, jak se setkat a spřátelit se spolužáky z vyšších ročníků nebo poznat vyučující v jiném prostředí, než v učebnách.

Konference NEW WAVE

Mezinárodní studentská konference je jedinečnou příležitostí pro mladé výzkumníky a začínající doktorandy vyzkoušet si prezentovat výsledky svých výzkumů, seznámit se s kolegy z jiných oborů či fakult a vyměnit si zkušenosti nejen se studiem.

www.natur.cuni.cz/geografie
www.geografienasbavi.cz

Kontakt:
 Přírodovědecká fakulta
 Univerzity Karlovy
 Sekce geografie

Albertov 6
 128 00 Praha 2
 Tel.: +420 221 951 351
 E-mail: sekce-gr@natur.cuni.cz

**PŘÍRODOVĚDECKÁ
 FAKULTA**
 Univerzita Karlova

100 LET
 PŘÍRODOVĚDECKÉ
 FAKULTY UK